

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

74. An habitantes in ea Parochia, vbi Concilium Tridentinum de
Clandestinis matrimoniis publicatum, est & seruatur, si transeant, v. g. in
Galliam non animo ibi habitandi, sed cum voluntate ibi ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76405](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76405)

La verdad es, que es mucho mas probable, que ni aun en estos casos no valdrá el mutuo consentimiento de los contrayentes, sin presencia del Paroco, y testigos por la razon dada en el numero primero, de que no guardando en el la forma, cortuit actus, y porque la palabra del Concilio: Omnino inhabiles reddit. No admite epicheya. Henriquez dixé que era mucho mas probable, porque no se puede negar, que la de Veracruz sea probable, y por tal la tiene Villalobos *tractatu 13. de Matrimonio, numer. 3.* y que tambien lo en los lugares de los herejes, y en las Indias, donde no ay copia de Pazocos, y que vn año entero no se puede aver, que aqui no se quiso prohibir totalmente el Concilio el Sacramento del Matrimonio, y ya hemos dicho diuerfas vezes, que en caso de graue necesidad se puede seguir la opinion que defiende el Matrimonio ya hecho, aunque no la ampare mas que vn Doctot con alguna probabilidad se ha de defender contra la opinion de otros muchos, como dixé arriba. Ita ille.

Sup. hac opinione infr. in Res. 74. prope finem, & in aliis eius vlt. not.

7. Sed ego extra casus superius declaratos à Sacra Congregatione, & Clemente VII I. de quibus vide etiam Iacobum Marchant. in *Resol. Past. tract. 8. c. 2. g. 1. & Opatouium de Sacramento, tract. de Matrim. disp. 2. q. 12. n. 110. & 111* Prepositum in 3. part. D. Thomae. q. 4. de *Matrim. clandest. dub. 8. per totam*, non audeo alios admittere, nec sententiam Veracruz, & aliorum puto probabilem, vt putat Martinus de San Ioseph: casum verò Patis Amici, tertio loco oppositum, nec reprobo, nec approbo, sed illius resolutionem Purpuratorum Patrum sacro consensu remitto. Sed post hac scripta inueni Patrem Marchant. in *Tribun. Sacrament. tom. 3. part. 2. tract. 1. rit. 7. q. 9. & 10.* quæstionem huius Resolutionis late pertractare, & idè illum lege.

RESOL. LXXIII.

An in articulo mortis Parochus possit celebrare matrimonium sine testibus, & denunciationibus?
Et in corpore huius Resolutionis quatuor apponuntur casus, in quibus valet clandestinum coniugium, etiam sine Parocho, & testibus celebrato. Ex part. 5. tract. 3. Res. 98.

Sup. hoc supra in Res. 71. §. vlt. & ex Res. 62. lege eius §. vlt. & melius in §. vlt. Res. 63.

§. 1. Respondeo, quod si in articulo mortis quis velit contrahere cum aliqua, vel ad legitimam prolem ex ea susceptam, vel ad tollendam infamiam, & dedecus femine, vel simile incommodum, possunt licite omitti monitiones ex licentia Parochi, si Ordinarius adiri commodè nequeat, quia tunc est evidens epixia intentionis Concilij pro necessitate illius articuli, non tamen ex hoc sequitur licere in articulo mortis vnquam contrahere sine Parocho, & testibus, neque ad hoc potest dare licentiam Episcopus, quia hoc nunquam concessit Concilium Tridentinum Episcopo. Imò tacite negauit, dum concessit posse remittere denunciations, & nihil concessit citra presentiam Parochi, & testium, quod est verum, etiam si prius matrimonium fuerit contractum inualidè coram Parocho, & testibus, si impedimentum est publicum, vel dispensatio est obrenta in foro exteriori. Et ita docet Zambranus de *sacrament. matrim. cap. 7. dub. 3. n. 1. & 2.* Cui adde Doctores, quos citat, & sequitur Sanchez de *matrim. to. 1. lib. 3. disp. 17.* quibus ego addo Marchinum Tom. I I.

de peste part. 6. c. 4. n. 5. vbi docet. quod si pestiferatus in articulo mortis velit concubinam ducere vel ad prolem legitimam, vel ad maiorem suæ conscientie tranquillitatem, esse denunciations relinquentas. Vide etiam Homobonum de bonis in *consil. 10. 2. part. 5. resp. 310.* Marchantium in *resol. pastor. tract. 8. de denunciat. c. 1. g. 1.* Gutierrez de *matrim. c. 61. n. 4.* Hurtadum de *matrim. disp. 5. difficult. 3.* Coninch de *Sacrament. disput. 27. dub. 1.* Vnde est refellendus Sotus in 4. *distinct. 22. quest. 1. artic. 2.* existimans esse casus aliquos, in quibus valet clandestinum coniugium, etiam sine Parocho, & testibus celebrato, quam etiam sequitur Iacobus à Grassis *lib. 2. decision. cur. cap. 86.* Primus est, quando virgo sub tutela est iniqui tutoris, & clandestinè contrahit, ne tutor eam tradat viro ignobili. Item si quis lethali ter vulneratus feminam concubinam, vt filios legitimos reddat, & faciliorem viam pareat ad salutem, clandestinè cum illa contrahat, quia copia Parochi, & testium haberi non potest. Tertio, si concubinarij iter facientes, vel alia ratione comprehensij, si in pericula ob concubinatum incidere, subito matrimonium contraherent secretò, vt affirmarent se esse coniuges. Quarto, si aliqui, quibus maximè expedit nubere, & valde metuerent illo tempore impediendos esse, ne contrahere possint, tunc secretò in matrimonium consentirent animo postea publicandi. Sed hæc omnia refellunt à Pontio de *matrim. lib. 5. cap. 6. num. 3.*

Sup. hoc in Res. 1. not. præterita. §. 1 & 2. & late in Resol. præterita, & in tom. 3. tra. 1. Res. 91. §. 1. à principio vique ad medium.

RESOL. LXXIV.

An habitantes in ea Parochia, ubi Concilium Tridentinum de clandestinis matrimoniis publicatum est, & seruatur, si transiat v. g. in Galliam non animo ibi habitandi, sed cum animo ibi contrahendi, ac mox ad locum habitationis redeundi, an inquam, in tali casu matrimonium sit validum?
Ex quo sequitur, cum statutum sit, vt quis semel in anno confiteatur proprio Sacerdoti, & vel ex consuetudine, vel ex declaratione Eugenij IV. peregrinus possit confiteri illi Parocho, in cuius Parochia habitat, non quidem ex commissione proprij, sed tanquam proprio Sacerdoti; idè dicendum est, etiam si quis animo confitendi solum illi Parocho eo accedat, & à sua domicilij Parochia recedat, illi etiam licet alteri confiteri, dum extra suam Parochiam est? Ex p. 6. tr. 7. & Misc. 2. Res. 29.

§. 1. Nonissimè negatiuè respondet eruditus Franciscus Sylu. in *suis resol. varijs, verb. Matrimonium* 8. Quia tales vel contraxerunt coram Parocho loci, ad quem venerunt, vel clandestinè: vt cuius dicatur matrimonium est nullum, quia de illis ita contrahentibus verificatur quod aliter, quam coram Parocho, vel alio Sacerdote de ipsius, seu Ordinarij licentia, & duobus, vel tribus testibus contraxerint: nam Parochus in decreto Concilij, non intelligitur Parochus loci, in quo sit contractus, sed Parochus contrahentium, seu alterius eorum, vt ex contextu Concilij patet, & affirmatur à Nauarro *lib. 4. consiliorum, consil. 7. ad tit. de clandestina desponsatione.*
2. Si dicas Decretum Concilij non habere robur in locis vbi non est publicatum, matrimonium verò de quo quæritur, esse contractum in loco, vbi non est publicatum. Respondetur, assumptionem esse veram respectiue ad personas locis illis subiectas; scilicet, vt decretum non habeat robur in locis: seu in personis loca illa habitantibus, vbi non

Sup. hoc inf. in Res. 78. & 89. §. Nota hic, & seq. & in tom. 1. tr. 3. Res. 117. in fine, & in tom. 4. tr. 3. ex doctrina Resol. 163. signanter in principio §. Cõfirmatur.

est publicatum Concilium. Quantum verò ad loca, ubi fuit publicatum, in illis habet robur circa omnes eas personas, quæ talia loca inhabitant. Clausula enim decreti spectans eius publicationem designat tempus & loca, quando & ubi incipiat habere robur: personarum autem non facit expressam mentionem, & idè intelligitur habere robur circa personas respectivè ad tempus & loca, id est, personas comprehensas intra illud tempus, & intra illa loca, ubi ratione publicationis factæ cœpit obligare. Atqui personæ, de quibus quæritur, sunt comprehensæ intra tempus & locum, in quo facta fuit publicatio: ponuntur enim habitare in ea Parochia, in qua decretum est publicatum, & servatur.

Sup. hoc infra in §. vii. huius Ref. & in to. i. tr. 3. Ref. 117 & si placet lege alias Relol. eius primæ not. quævis pro referuat in isto met casu.

3. Confirmatur: qui de vna Diocesi transit ad aliam eo animo, ut non confiteatur suo Parocho, sed Pastori Ecclesiæ eius ad quem venit statim postea revertens, non validè confitetur: & hoc idè, quia manet subditus illi Parocho, & illi Ecclesiæ, unde venit, & ad quem redit, & consequenter alius Parochus caret iurisdictione in ipsum, iuxta Sanchez to. 4. disp. 25. sect. 2. num. 9. Valquez quest. 93. art. 2. dub. 4. in fine, & communem aliorum sententiam: ergo transitus in fraudem factus non facit aliquem non esse subditum loci, unde venit, ac per consequens transeuntes de vna Diocesi in aliam, non desinunt esse subiecti Diocesi, ex qua veniunt, nisi veniant animo habitandi. Huc usque Sylvius.

4. Sed affirmativam sententiam tenet Coninch de Sacram. disp. 27. dub. 1. n. 14. & Ioannes Viggers de Sacram. ad Supplementum 3. part. D. Thom. quest. 50. cap. 5. dub. 14. num. 40. cui adde Sanchez tom. 1. lib. 3. disp. 18. num. 28. Basilium Pontium de matrim. lib. 5. cap. 9. per totam, & alios penes ipsos. Et ratio est, quia Peregrini à domicilio absentes non tenentur legibus sui domicili; si in loco, ubi se recipiunt, vigent leges contrariæ, saltem quoad solemnitates adhibendas in contractibus. Deinde quando inhabilitas est constituta absolutè & simpliciter in aliquam personam, tunc sequitur personam quocunque euntem; secus quando est constituta per modum legis: sicut enim lex illa non obligat in aliis locis, ita inhabilitas & annullatio actus non obtinent vim in aliis locis; neque sequuntur personam, nisi dum est in locis, in quibus ea lex vim obligandi habet: neque enim incipit ligare, & irritare immediatè & principaliter ratione personarum, ut notat Henricus lib. 1. cap. 3. num. 8. Sed ob locum Parochiæ, ubi autoritate Ordinarij legitime decretum est promulgatum. Vnde Concilium sic concludit: decernit insuper ut huiusmodi decretum in vnaquaque Parochia suum robur post 30. dies habere incipiat, &c.

5. Et hanc doctrinam veram esse dicendum est, etiam si aliqui in fraudem legis Concilij Tridentini, & ut contrahant sine Parocho & testibus, eò proficiscantur, ut etiam docet Thomas Sanchez disput. citat. num. 29. Idque constat, tum quia contractus non læditur ex bona, vel mala intentione, ea enim permanet in affectu, nec transit in contractum exteriorem. Hinc enim communi sensu Doctores docent ex prava intentione non oriri restituendi obligationem, si reuera non est illatum damnum. Tum etiam, quia cum quis vitur iure suo, non dicitur dolo malo facere, textus in l. nullus videtur §. 5. de regul. iur. Nullus videtur dolo facere, qui iure suo vitur, & leg. 3. §. is, tamen, ff. de liber. homin. exhib. Dolo malo non videtur agere, qui iure suo vitur; & leg. cum creditor §. ff. de furt. Cum creditor rem sibi pignoratam aufert, non videtur contrahere, sed pignori suo incumbere: cum aliis citatis per glossam in dicta

leg. 3. At iste vitur iure suo, neque fraus illicita est, vel dolo malo, quia non est prohibitiuè proficisci ubi liceat sine testibus & Parocho contrahere: igitur iste non facit dolo malo. Sicut si quædam statutum est, ne Salmanticæ natus obtineat Collegium Salmanticense; & femina aliqua in fraudem eo vicino paritura, iure suo vitur diceretur.

6. Vnde ex his sequitur: Cum in cap. omnis sit, utriusque sexus de penitent. & remissioni. statutum sit, ut quis semel in anno confiteatur proprio Sacerdoti; & vel ex consuetudine, vel ex delectatione Eugenij IV. Peregrinus possit confiteri illi Parocho, in cuius Parochia habitat, non quidem ex communi sententia propria, sed tanquam proprio Sacerdote, inquam, idem dicendum esse, etiam si quis in loco solùm confitendi illi Parocho, eò accedat, & illa Parochia domicilij Parochia recedat: illi enim licet dicitur confiteri, dum extra suam Parochiam est. Et hoc omnia docet Sanchez & Pontius ubi supra; & ex quibus patet responso ad argumenta, que in hanc sententiam addocit doctus Sylvius. Quid ergo sentiam dicam breviter; fateor huic sententiam matrimonij me semper ad hæc esse, nam vix multos observat Castr. Palauus to. 1. disp. 2. part. 2. in consuetu opinionum illa est tenenda quæ fuit valentia matrimonij; sed quia nouissimè Franciscus Zypus consult. Canonico, lib. 4. tit. de Spons. & nupt. in consuetu testatur ann. 1628: Sacram Congregationem ipsi petenti respondisse, matrimonium de quo est agitur esse nullum, ideo puto supposita dicta declaratione à prima sententia non esse recedendum.

RESOL. LXXV.

An impedimenta matrimonij per Concilium Tridentinum censentur etiam sub lata in Provincia, ubi illa non est publicata. Ex part. 6. tract. 8. & Maffei Ref. 26.

§. 1. **A**ffirmativam sententiam docet nouissimè doctus Franciscus Zypus in sua consultationibus Canonico, lib. 4. tit. de Congregatione Spons. & nupt. consult. 1. ubi sic ait. In lege derogatoria alterius legis quid prohibentis, aut irritans promulgationem non ita solemnem, seu in linguis provinciarum requirit, sed regulariter sufficere faciunt in Curia, seu Concilio, sentit Valquez disp. 116. 4. vnde dicendum est quòd, ubi Concilium Tridentinum non est publicatum, verbi gratia in Scotia, valida esse matrimonia contracta in 3. aut 4. gradu affirmatiuitatis ex copula illicita, vigore legis, in c. 3. 2. 4. de mat. Concil. Trid. derogatoria veteris iuris impedimentum dirimens eo gradu etiam ex copula illicita statuentis: quia huiusmodi lex derogatoria extremam illam solemnitatem non exigit. Liberatio multis modis facilius contingit quàm obligatio, innotabilis sanè est libertas omnis, quæ à natura est. Dum legislator quid iubet fieri, ut populus facere obligetur, meritò plura requiruntur quàm dum legislator tantum tollit impedimentum, quod ipse actioni posuerat, permittit, quod veterat; eius hinc tantum voluntas notificata sufficit; sed dum subditorum actio exigitur, plura requiruntur, ut agere obligentur. Sed & res facile dicitur reverti ad priorem naturam, & quod lubet agendi libertatem, contra quam prius illud ius matrimonij impedimenta induxit, quæ Trident. sustulit.

2. Neque his videtur ob stare, quod Bulla promulgationis Concilij Tridentini indifferetè obstruenda